

שבת עו: (תחילת הפרק) עד עת. (המשנה)

ביאורי מושגים

רביעית - החזון איש והגר"ח נאה נחלקו בנוגע לגדלים של מידות חז"ל. הגר"ח נאה סבר שרביעית היא 86 סמ"ק (והסימן 'כוס' בגימטריה - 86). החזון איש סבר שרביעית היא 150 סמ"ק (והסימן 'כוס הגון' בגימטריה 150). כיום כשרוב הגביעים הם גדולים, 'מהיות טוב אל תקרא רע', כדי להדר אחרי גביע בגודל של 150 סמ"ק. עם זאת בשעת הדחק ניתן להסתמך על רבים מגדולי ישראל בדורות שעברו שהגביעים שלהם היו כשיעורו של הגר"ח נאה. **יין מזוג** - היין שאנו קונים כיום, אין צריך להוסיף לו מים או משום חולשתו או משום שכבר הוסיפו לו מים. היין של זמנם היה יין חזק. לכן התייחסו אליו כתרכיז והוסיפו לו כמות לא מבוטלת של מים.

לגבי בדיקת צבע של דם נידה השיעור הוא 1/3 יין שרוני. אולם שיעור זה שונה כיוון ש:
א. יין שרוני חלש יותר.
ב. שם הדגש הוא על הצבע ולא על הטעם.

שיעור היין - 1/4 של רביעית לוג. זוהי הכמות הנדרשת להכין רביעית יין מזוג. יין בשיעור כזה הוא בעל חשיבות.

שיעור הדבש - לא ברור האם הכמות צריכה להספיק לכל המכה או רק לחלק העליון והמחודד.

שיעור השמן - מהו אבר קטן? ר' ינאי ורשב"א: אבר קטן של ילד קטן. ר' נתן: אבר קטן של איש גדול.

שיעור המים - קושיה:
כשיש שימוש שכיח ושימוש נדיר - הולכים אחרי השימוש השכיח אפילו כשזה לקולא,
כשיש שני שימושים שכיחים - הולכים אחרי השימוש בעל השיעור המחמיר יותר.

למה במים הולכים אחרי השימוש הנדיר (רפואה) ולא אחרי השימוש השכיח (שתיה)?

תשובה:
א. המשנה מתייחסת לגליל שם היו שאר המשקים נדירים והיו משתמשים במים לרפואה באופן שכיח.
ב. יש תועלת בשימוש במים לרפואה עיניים כיוון שהם לא משאירים לכלוך על העין.

משנה

שיעור הוצאת נוזלים:

יין - כמות הנדרשת כדי להכין רביעית יין מזוג,
חלב - כמות של לגימה,
דבש - כמות הנדרשת למריחה על פצע של סוס או גמל,
שמן - כמות הנדרשת לסוך בו אבר קטן,
מים - כמות הנדרשת כדי להכין משחה לעין,
שאר כל המשקין, וכן מים מסריחים - רביעית,
ר"ש: שיעורים אלו נאמרו לגבי אנשים רגילים, שיעורם של אנשים עשירים הוא ברביעית.

זהו הסברו של רש"י לעיל. רש"י במשנתנו וכן ראשונים אחרים מסבירים אחרת:
ר"ש חולק על ת"ק בשתי נקודות:
1. אדם שלא הצניע את החפץ - שיעורו ברביעית.
2. אדם שהצניע את החפץ - שיעורו כשיעורים המצומצמים המוזכרים במשנה שבהמשך.

רב יוסף: ר"נ ורבי"י מסכימים אחד לשני. אביי: לא הכרחי, יתכן שהדם צמיג יותר ולכן הם חלוקים.

ר' נתן: רביעית יין שיבש שיעורו כזית. ר' יוסי ב"ר יהודה: רביעית דם שיבש שיעורו כזית.

רב יהודה בשם רב: לכל בריאה בעולם יש שימוש חיובי. גם לבריות שליליות ביותר או קטנות וזניחות יש שימוש חשוב ומשמעותי.

הברייתא: ה' יצר לא מעט מצבים בהם דוקא חיה בעלת כוחות קטנים ומוגבלים מאימת על חיה גדולה ואימתנית.

ציטוט מהמשנה

התנאים בברייתא מעירים שיש סוגי דם המשמשים לרפואת העין, ולכן שיעורם כשיעור רפואתם.

דין מים סרוחים מופיע גם בברייתא. שיעורו הוא שיעור גיבול טיט יבש שמגבלים אותו רק אם יש רביעית ומעלה.

שאר כל המשקין,
וכן מים מסריחים -
ברביעית.

ברייתא

קושיה: מדוע מנגידה הברייתא בין מצניע למוציא. הרי כל מצניע הוא גם מוציא?

אביי: מדובר כשהמוציא פעל בשליחותו של המצניע. אז המצניע איננו המוציא והוא מתחייב בשיעור כל שהוא.

המשנה קבעה שכשאדם מצניע שיעור קטן זה תקף רק לעצמו. מדוע כאן מרחיבים את שיעור ההצנעה גם על אדם אחר?
ר"ש: הברייתא היא לשיטת רשב"א שמשליך מהמצניע על אחרים.
תוס': כאן מדובר בתלמיד הכפוף למורו ולכן הצנעתו של מורו משמעותית עבורו.

חכמים:
השיעורים המוזכרים תקפים רק למוציא.
המצניע כל שהוא - חייב.
ר' שמעון:
שיעורים אלו תקפים דוקא למצניע.
המוציא - שיעורו ברביעית.

בהסבר שיטת ר"ש עיין דברינו על המשנה בעמוד הקודם.